

Posudek vedoucí¹ diplomové práce

Student/ka:	Bc. František Záleský
Název práce:	Didaktické zpracování problémů současné demokracie pro výuku základů společenských věd
Vedoucí:	Ing. Michaela Dvořáková, Ph.D.
Oponent²:	Mgr. Marek Fapšo, Ph.D.

Diplomant zpracoval problémy současné demokracie jako téma výuky Základů společenských věd na gymnáziích.

Výběr tématu zdůvodňuje rozporem mezi povahou aktuálních politických a společenských problémů a obsahovým zaměřením výuky politologických témat v rámci ZSV. Tento rozpor dokládá na srovnání pojetí demokracie ve vybraných středoškolských učebních textech, ve kterých nalézá obecné charakteristiky bez hlubší analýzy nebo problematizace. Jako řešení nabízí výběr aktuálních teorií demokracie, které identifikují závažné problémy, a ty jsou následně využity v návrhu výuky.

Vybrané teorie jsou prezentovány s porozuměním a jejich použití je argumentováno. Za významné hledisko je zde uváděn fakt, že teorie odlišují otázku hodnot a reálných procesů demokratického vládnutí. Na základě analýzy vybraných pojetí demokracie diplomant vybírá čtyři konkrétní problémy, na které zaměří návrh vlastní výuky. Jedná se o nerovnosti, problematiku vzdělávání, populismus a epistemické znetvoření demokratického procesu. Oporou pro zvolený postup je podrobná analýza pojetí tématu v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia a navazující analýza školních vzdělávacích programů vybraných gymnázií. Analýzu vybraných ŠVP vnímám jako ilustrativní. Domnívám se, že se pojetí problematiky v prezentovaných ŠVP liší více, než autor připouští. Tyto rozdíly vlastně ukazují míru využití příležitostí, které vyučujícím nabízí dvoustupňové kurikulum. Ve svých analýzách diplomant poukazuje na nedostatečnou obsahovou propracovanost problematiky, a tedy nízkou míru opory dokumentů pro vyučující Základů společenských věd. Analýza učebních

¹ Nehodící se škrtněte.

² Pokud posudek vypracovává vedoucí práce, nevyplňovat.

textů ukazuje zpracování dílčích témat, která se problematiky týkají, zároveň ale nenabízejí jejich propojení v charakteristice současných problémů a jejich politických důsledků.

Cílem praktické části je didaktický návrh bloku výuky směřující k tematizaci a analýze představených problémů. Všechny čtyři návrhy byly v praxi diplomanta realizovány a součástí práce je i reflexe jejich průběhu.

Oceňuji práci, kterou diplomant provedl ve fázi didaktické analýzy řešených problémů, vzhledem k tomu, že výchozí teoretické přístupy vykazují různou míru abstraktnosti, byla to práce náročná. Diplomantovi se podařilo najít ke každému tématu vhodný didaktický prvek, se kterým studenti samostatně pracují. Na základě reflexe této práce pak vyučující vede diskusi. Míra opory, kterou návrh k jednotlivým tématům vyučujícím nabízí je různá. U výuky zaměřené na nerovnosti ve společnosti mají studenti interpretovat grafická znázornění způsobů rozdělení majetku v různých státech. Veličiny, se kterými mají studenti pracovat nejsou běžnou součástí výuky společenských věd, považuji tedy za důležité buď podklady zjednodušit, poskytnout vysvětlující komentář nebo ukázkou interpretace grafu. Vyučovací hodiny zaměřené na problémy vzdělávání a populismus považuji za nejlepší část návrhu. Studenti zde pracují s různými zdroji, otázky a úkoly jasně směřují k formulaci podstaty problémů. Vzhledem k obsahu aktivit i komentářům diplomanta z realizace považuji jejich přínos za jednoznačný.

Z hlediska provedení mám připomínku ohledně rozsahu textů, které mají studenti zpracovávat (str. 59, str. 63–69, str. 100-101). Autor navrhuje postup, kdy všichni studenti nebo skupiny pracují s celým rozsahem textů, domnívám se, že efektivnější by bylo text, případně problémy rozdělit. Přestože v reflexi z výuky se objevuje zmínka o potřebě formulovat konkrétní otázky pro ověření porozumění problematice, jejich návrh zde postrádám.

Návrh čtvrté vyučovací hodiny sám autor označuje jako problematický. Oceňuji snahu předložit studentům konkrétní materiály, pomocí kterých mají epistemické znetvoření demokracie pochopit. Jedná se o velmi náročný úkol, zvolený postup je určitě vhodnější než analýza teoretického textu. Výběr odpovídajících příkladů by ale měl být provázen otázkami, které napětí mezi odborným a politickým stanoviskem identifikují a zároveň reflektují způsoby, jak politické instituce s doporučením odborníků pracují. Navržený postup, kdy jsou odborné podklady porovnávány s úryvky Ústavy ČR považuji za přílišné zjednodušení. Z reflexe realizace všech výukových bloků je patrné, že diplomant dokázal svůj postup zhodnotit a návrhy, které pro další výuku nabízí považuji za přínosné.

Celkově práci hodnotím jako přínos odbornosti a aktuálnosti výuky společenských věd.

Vzhledem ke stavu poznání k dnešnímu dni nedokáže autorka posudku s jistotou stanovit, zda a v jaké míře byly při vypracování této závěrečné práce využity nástroje umělé inteligence.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru.

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy:**

1. Které z vyučovaných témat – problémů vzbudilo u vašich studentů největší zájem?
2. Navrhněte nástroj, jakým u tohoto tématu zjistíte míru jeho zvládnutí studenty.

V Praze 21. 8. 2023

.....
Michaela Dvořáková